

Odpowiedź Eleonory Himonowskiej w sprawie Marianny Makowskiej o stwierdzenie nieważności testamentu i przyznanie spadku w drodze beztestamentowej (*ab intestato*).

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, sygn. 29/200/1846 (d. WM 333), s. 2307–2309.

Edycja krytyczna: Mateusz Mataniak.

[s. 2307]

Nr 2.

Odpowiedź Eleonory Himonowskiej
na Wywód rekursu Maryanny Makowskiej

Wyższy Sądzie !

Eleonora Himonowska w odparciu rekursu Maryanny Makowskiej przedstawia. Ad. 1 et 2. Że skoro Makowska zgadza się na to, iż darowizny przez kontrakt małżeński poddane są ogólnym prawidłom o donacjach i że podług art. 947 KC tylko cztery artykuły poprzedzające ten przepis nie mają zastosowania do darowizny przez kontrakt małżeński, tedy ad. 3. i tego zaprzeczyć nie może, iż ponieważ warunek spisania i oszacowania dóbr przyszłych darującego jest niepodobnym do wykonania, dla tej przyczyny właśnie art. 1085 KC stanowi, że małżonek obdarowany upominać się tylko może o dobra, które się znajdują w dniu zejścia darującego, a na zapytanie to: jakie właściwie dobra uważać należy za znajdujące się w dniu zejścia darującego?, służy prosta odpowiedź: że takimi są te jedynie, którymi darujący bądź między żyjącymi bądź przez testament nie rozporządził, to jest dobra osoby *ab intestato* zmarłej lub testamentem jej nieobjęte. Z tego więc względu idą w zastosowanie ogólne przepisy o donacjach i testamentach, bo oprócz tych dwóch sposobów najwyraźniej w art. 893 KC powołanych prawo nie zna innego środka rozporządzenia dobrami pod tytułem darmym. Czyli innymi słowy, że jak z jednej strony darowizna dóbr terażniejszych przez intercyzę przedślubną na korzyść obdarowanego małżonka przekazanych z woli art. 1081 i 1084 KC w związku z art. 948 KC nie ma skutku za każdą razą, jak tylko nie jest dołączony do aktu stan dóbr tych z oszacowaniem, tak z drugiej dobra przyszłe ulegają dowolnej dyspozycji darującego przez późniejsze rozporządzenie testamentowe z woli art. 1085 KC w związku z art. 895 KC. [s. 2308] Już zaś odwoływanie się Makowskiej do art. 1084 KC, który nakazuje tylko załączenie do intercyzy konsygnacji długów nie zaś ruchomości jest niewłaściwe, bo konsygnacja długów bez stanu dóbr nie może być pomyślaną. Ad. 4. Intercyza *questionis co* do dyspozycji dóbr przyszłych nie jest niczym innym, jak tylko zapisem ogólnym *legatum universale*^a nie obejmuje żadnego przedmiotu, aby skutek mieć

a Fragment „*legatum universale*” w oryginale podkreślony.

mogła z art. 1081 i 948 KC, a jako rozporządzenie ostatniej woli wtedy tylko miałaby skutek, gdyby Magdalena Himonowska zeszła ab intestato^b lub gdyby nie rozdysponowała całym majątkiem przez testament. Skoro zaś późniejsze rozporządzenie testamentowe znosi wcześniejszą dyspozycję mortis causa, wedle zasady „ultima voluntas est ambulatoria usque ad mortem”, przeto o odjęciu skutków intercyzy w prawach nabytych z tej intercyzy w roku 1817, która nie miała żadnego przedmiotu w znaczeniu art. 1108 i 1129 KC, nie może tu być żadnej mowy, bo samo prawo ocenia ważność i skutki tych aktów. Makowska odwołuje się do praw nabytych, ale jakież nabyła z intercyzy w roku 1817 spisanej? Nie nabyła nic z dóbr teraźniejszych, bo stan ich nie był do aktu dołączony. Nie nabyła dóbr przyszłych, bo tych dopiero z otwarciem spadku po Magdalenie Himonowskiej nabyć mogła, w chwili więc intercyzy żadnych praw Maryanna Makowska nie nabyła. Nie może się więc uważać, aby jej prawa nabyte przez testament Magdaleny Himonowskiej naruszonymi zostały, a co nie może mieć skutku prawnego ani być skarżonym o nieważność, ani nieważność względem tego orzekaną być potrzebuje, jak wyrzeczenie nieważności co do wcześniejszego testamentu obok istnienia późniejszego, jest niepotrzebne. Zarzuty, iż Eleonora Himonowskiej nie służy przyzwoitość działania o nieważność intercyzy oraz że skarga ta dziesięcioletnim [s. 2309] przedawnieniem jest umorzona, nie odpowiadają położeniu tego sporu, bo powódką w tej sprawie jest Makowska, która żąda uchylecia testamentu Magdaleny Himonowskiej, czyniąc o jego nieważność. Bo Eleonora Himonowska nie wyniosła skargi o nieważność intercyzy, ale obstaje przy nieważności testamentu, chodzi więc w tym stanie rzeczy o ocenienie, jakie są skutki donacji mortis causa obok późniejszego rozporządzenia testamentowego Makowskiej. Nie idzie tu wreszcie ani o zmianę intercyzy ani o obrazę części obowiązkowej. Albowiem. Co do pierwszego^c. Intercyza nie mając przedmiotu oznaczonego, a co do dyspozycji przyszłymi dobrami obejmując donację mortis causa, przez skutek sporu tego nie ulega bynajmniej zmianie, ale poddane są pod ocenienie sądowe, które sama Makowska wywołała skutki wcześniejszego i późniejszego mortis causa rozporządzenia. Co do drugiego^d. Spór ten nie toczy się o legitimę, którą Makowska powziąwszy przeszło 100 000 złp z głowy matki już dawno odebrała, jako to na właściwiej drodze okazany być by mogło, gdyby w tym porządku sprawa pod rozsądzenie przychodziła. Odparłszy więc w sposób powyższy zasady rekursu Makowskiej, które bynajmniej prawnego przez Sąd a quo orzeczenia wzruszyć nie mogą, doprasza się Eleonora Himonowska, aby Wyższy Sąd przy uchyleniu rekursu Makowskiej wyrok zarekurrowany zatwierdzić i koszty sporu rekurrowanej zasądzić raczył.

Kopię niniejszej odpowiedzi mam honor wręczyć Wielmożnemu Adamowi Krzyżanowskiemu O.P.D. z uprzejmym wezwaniem zakomunikowania repliki.

b Fragment „ab intestato” w oryginale podkreślony.

c Fragment „Co do pierwszego” w oryginale podkreślony.

d Fragment „Co do drugiego” w oryginale podkreślony.

[Podpis] Herkulan Komar – adwokat.

Kopię tej odpowiedzi odebrałem. 16 sierpnia 1847 r.

[Podpis] A. Krzyżanowski.

[cytowane przepisy: Kodeks Cywilny Napoleona, art. 893, 895, 947, 948, 1081, 1084, 1085, 1108, 1129]

[hasła: nieważność testamentu, dziedziczenie beztestamentowe, umowa darowizny, darowizna na rzecz małżonka, darowizna rzeczy przyszłych, umowa majątkowa małżeńska, akt notarialny, wykaz długów, Trybunał, Sąd Wyższy]